

Серпенінова Ю.С. Основні характеристики національної системи гарантування вкладів фізичних осіб / Ю.С. Серпенінова // Перспективи розвитку економічної системи України: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців, Харків, травень 2014 р. – С. 16-19.

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ГАРАНТУВАННЯ ВКЛАДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Серпенінова Ю.С.

к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ», м. Суми

Світовий досвід налічує багато підходів та механізмів захисту депозитів: залежно від форми власності, державного впливу, законодавчого регулювання, порядку нарахування зборів та виплати відшкодувань тощо. Дослідження різних підходів до захисту депозитів дозволяє виокремити певні види систем гарантування вкладів в залежності від спільних ознак, що можуть бути покладені в основу їх класифікації.

За класифікацією МВФ системи страхування поділяються на два основних види: експліцитний (формальний, відкритий) та імпліцитний (неформальний, прихований).

В Україні діє експліцитна система страхування депозитів, що передбачає чітке встановлення порядку, строків, розмірів виплат гарантованих сум за вкладами, а також конкретний порядок виведення неплатоспроможних банків з ринку.

В залежності від обов'язковості законодавчого закріплення виділяють імперативний і диспозитивний види систем гарантування вкладів. Імперативний вид передбачає визначення усіх ключових складових функціонування системи гарантування вкладів на законодавчому рівні: правила та процедури, суб'єкти і об'єкти, рівень внесків учасників, механізми виведення неплатоспроможних банків з ринку. При диспозитивному виді системи гарантування вкладів основні

засади функціонування системи базуються на варіативності кожного конкретного випадку [3, с. 64]. В Україні основні аспекти функціонування системи гарантування вкладів закріплені у Законі України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», тому вітчизняна система є імперативною.

Також в банківській практиці використовують два підходи до системи страхування депозитів: централізований і децентралізований. Централізована система передбачає створення міжбанківського фонду страхування чи гарантування депозитів, що формується за рахунок внесків (первісних, регулярних та спеціальних) комерційних банків, які ведуть роботу з вкладами фізичних осіб. Децентралізована система передбачає створення резерву безпосередньо на рівні комерційного банку [1, с. 81].

В Україні створено спеціалізовану установу – Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, тому вітчизняну систему гарантування вкладів можна вважати централізованою.

За критерієм обов'язковості виділяють два види систем гарантування вкладів: обов'язкової та добровільної участі.

Участь у системі гарантування вкладів є обов'язкова для всіх банків України (крім АТ «Ощадбанк»), банк стає учасником Фонду в день отримання ліцензії.

В залежності від форми власності більшість авторів виділяють три види системи гарантування вкладів: державна, приватна, змішана. Фонд є державною установою, але фінансування здійснюється за рахунок внесків банків, коштів НБУ та інших джерел визначених законодавчо.

В залежності від способу та характеру зборів з учасників системи гарантування вкладів виділяють системи: авансових внесків, внесків за фактом, фіксованих внесків, диференційованих внесків.

Банки сплачують до Фонду наступні внески:

- початковий збір (1% статутного капіталу);

- регулярний збір (у відсотках до бази нарахування);
- Фонд має право установлювати диференційовані збори відповідно до визначеної підзаконними актами Фонду методики;
- у разі недостатності коштів Фонд може встановити спеціальний збір.

За широтою охоплення виділяють системи бланкових гарантій (повна) і обмежених гарантій. Вітчизняна система гарантування вкладів є обмеженою, адже законодавчо встановлюється мінімальна сума вкладу, що буде відшкодована у разі відкликання ліцензії неплатоспроможного банку. На сьогодні дана сума становить 200 тис. грн.

З прийняттям Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» у 2012 році Фонд здійснює повноваження не лише з виплати гарантованих сум вкладів, а й функції виведення неплатоспроможних банків з ринку, тому національну систему гарантування вкладів можна віднести до виплатної каси з розширеними повноваженнями.

Вітчизняна система гарантування вкладів з прийняттям нового Закону у 2012 році суттєво наблизилась до світових стандартів ефективності гарантування депозитів. З проведенням реформування української системи гарантування вкладів фізичних осіб розширились повноваження Фонду, підвищилась якість інституційних та організаційних засад функціонування системи гарантування вкладів.

Література

1.Копелюк О. І., Музичка О.М.. Банківські операції. 2-ге вид. випр. і доповн. Навч.посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 536 с.

2.Про систему гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс] : Закон України від 23.02.2012 р. № 4452-VI. – Режим доступу : <http://www.fg.org.ua/legislation/>. – Назва з екрану.

3.Смовженко Т. Розвиток національної системи гарантування вкладів фізичних осіб: застосування передових принципів та методів / Тамара Смовженко, Ірина

Серветник // Банківська справа. – 2012. – № 5. – С. 59-75.